

Integratie & participatie

Inzichten & inspiratie

Samen maken we Utrecht mooier

Integratie & participatie:

INZICHTEN & INSPIRATIE

Samen met gemeenten en maatschappelijke organisaties werkt de provincie Utrecht aan projecten die gericht zijn op integratie en participatie van allochtone en autochtone burgers. De provincie wil de kwaliteit en de effectiviteit van deze projecten vergroten door lokale partners te helpen. Om zicht te krijgen op de lopende projecten is een onderzoek uitgevoerd. De inventarisatie biedt een veelkleurig beeld van de projecten van gemeenten en maatschappelijke instellingen, van de resultaten en van de succes- en faalfactoren.

Samen met gemeenten en maatschappelijke organisaties werkt de provincie Utrecht aan projecten die gericht zijn op integratie en participatie van allochtone en autochtone burgers. De provincie wil de kwaliteit en de effectiviteit van deze projecten vergroten door lokale partners te helpen. Om zicht te krijgen op de lopende projecten is een onderzoek uitgevoerd. De inventarisatie biedt een veelkleurig beeld van de projecten van gemeenten en maatschappelijke instellingen, van de resultaten en van de succes- en faalfactoren.

Er spelen veel factoren een rol bij integratie- & participatieprojecten. Geen enkel project is hetzelfde. Toch kunnen projecten veel van elkaar leren. Zo voorkom je dat bij ieder project opnieuw het wiel wordt uitgevonden. In deze brochure vindt u de succesfactoren uit het onderzoek.

Succesfactoren

De volgende factoren bepalen in belangrijke mate het succes van een integratie- en participatieproject: voldoende financiën, juiste samenwerkingspartners, duidelijke samenwerkingsafspraken, goed functionerend netwerk bij de doelgroep, de competenties van de projectmedewerkers, duidelijk beeld van de doelgroep en voldoende werving van middelen en medewerkers.

Onderstaande factoren die in de Utrechtse projecten een rol spelen komen hiermee sterk overeen. Deze factoren worden verderop uitgebreider toegelicht.

Netwerk

Klein beginnen

Laagdrempelig

Kennis van de doelgroep

Opzoeken in eigen omgeving

Tijd en energie

Vrijwilligers

Werving

Wijkgericht

Activiteiten

proactieve opstelling

Voorbeeldfunctie

Gedeelde interesse

Subsidie

In eigen taal aanspreken

Subsidie

Subsidie speelt vaak een belangrijke rol in het opstarten van een project. Voor subsidie kunt u bij meerdere instanties terecht zoals de provincie Utrecht, de gemeente, ministeries, het Oranjefonds, het VSB-fonds, SKAN fonds, stichting DOEN, de regeling Ruimte voor Contact of andere fondsen. U kunt ook sponsoren zoeken zoals lokale organisaties.

Netwerk opzetten

Wanneer u een project opstart, is het goed om eerst een netwerk van relevante maatschappelijke organisaties op te zetten. Een goed voorbeeld van een project waarbij een netwerk is opgezet, is het project 'de dag van de dialoog' in Amersfoort. Hierbij is een groep samengesteld die meedenkt over het thema van de dialogen. Deze groep bestaat uit diverse personen, zoals een aannemer, een sportvereniging en zorg- en welzijn aanbieders.

Het in stand houden van het netwerk en vooral het vertrouwen winnen bij de organisaties, kost veel tijd en energie. Persoonlijk contact blijkt hier een cruciale rol te spelen. Maar als eenmaal een goed werkend netwerk is opgezet, kunnen dingen gemakkelijker geregeld worden.

Dag van de dialoog

“In Amersfoort wordt jaarlijks ‘de dag van de dialoog’ georganiseerd, waarbij op veel verschillende locaties mensen van verschillende achtergronden onder leiding van een opgeleide voorzitter de dialoog met elkaar aangaan. Omdat we de dag van de dialoog zo breed mogelijk over de stad willen spreiden, is samenwerking en een groot draagvlak bij organisaties en bedrijven zeer belangrijk. Om meer te profiteren van landelijke campagnes zal vanaf 2010 de dag van de dialoog waarschijnlijk plaatsvinden in de ‘week van de dialoog’. Een goede PR is heel belangrijk. Men is heel positief over het resultaat. Het was bijzonder om te zien hoe verschillende mensen op verschillende locaties met elkaar in gesprek gingen en in dat gesprek elkaar ‘ontmoetten’. We streven altijd naar diversiteit onder de deelnemers, zowel wat betreft etniciteit, cultuur, leeftijd, als wat betreft achtergrond, bijvoorbeeld: bewoner – werker.”

Jolien Klaarenbeek, gemeente Amersfoort

Klein beginnen

Wanneer u het project opstart, kunt u het beste klein beginnen. Uit onderzoek blijkt dat het richten op één bepaalde doelgroep, type activiteit of wijk vaker succes heeft. Dit maakt de opzet van het project gemakkelijker en overzichtelijker. En als het project succesvol blijkt, kan gekeken worden naar uitbreiding. Zo loopt het project Netwerk Inzicht (Amersfoort) al jaren goed en is de Marokkaanse doelgroep uitgebreid met de Somalische doelgroep. Bovendien is uitbreiding met de Antilliaanse doelgroep in voorbereiding.

Werving

U kunt op verschillende manieren bekendheid aan de activiteiten van het project geven. Veel projecten gebruiken communicatiekanalen zoals posters, flyers en krantenberichten. Omdat de allochtone doelgroep soms lastig te bereiken is, is het aan te bevelen om hen gericht te benaderen via mond-tot-mondreclame en benadering van sleutelfiguren: buurtvaders- en moeders. Zo zet men in het project Bos in Veenendaal onder meer buurtvaders in om jongeren te bereiken. Ook in het project 'Eet mee! Bij Utrecht aan tafel' worden allochtone deelnemers benaderd via een netwerk van sleutelfiguren.

Eet Mee! Bij Utrecht aan tafel

“Mensen die elkaar anders nooit zouden ontmoeten, worden met elkaar in contact gebracht en gaan bij elkaar dineren. Men kan zich inschrijven als eter en/of als eetadres. De indruk bestaat dat vooral bij allochtonen de drempel voor deelname hoog is. Er is eerst een basis van vertrouwen nodig. Zij kunnen het beste benaderd worden via een netwerk van sleutelfiguren. Hoewel het project erg arbeidsintensief is en de financiën een groot knelpunt blijven, zijn er genoeg succesverhalen. In veel gevallen blijft het niet bij een eenmalig etentje. Het project geniet steeds meer bekendheid en kan mede daardoor uitgebreid worden. Er ontstaat nu een soort van sneeuwbaaleffect. Ook bij allochtone deelnemers begint het project aan te slaan, vooral door mond-tot-mondreclame. We zijn redelijk klein begonnen, maar kijken nu of we ook scholen erin kunnen betrekken. Ook krijgen we aanvragen uit andere gemeenten.”

Annelies Kastein, Cultuurinzicht

Niet alleen de werving van de allochtone doelgroep is lastig, soms zorgt de houding bij autochtonen voor weerstand. Stichting Ramadanfestival heeft bijvoorbeeld problemen om juist de autochtone doelgroep aan te spreken. Via innovatieve acties bij bijvoorbeeld hockeyclubs en Rotaryverenigingen proberen zij de autochtone doelgroep aan te spreken.

Opzoeken in eigen omgeving

Door de doelgroep in de eigen omgeving op te zoeken, kunt u ook de minder zichtbare cliënten bereiken, bijvoorbeeld degenen die in een sociaal isolement verkeren. Dit geldt niet alleen voor de doelgroep, maar ook voor de verschillende (samenwerkende) instellingen. Zo kan een proactieve benadering instellingen helpen die graag willen samenwerken.

School in de wereld

“Leerlingen van twee basis- of VO-scholen ontmoeten elkaar en voeren samen activiteiten uit, zoals elkaar leren kennen (speeddate of internetprofiel), debatten en workshops (theater, koken, fotografie). Doel van dit project is kinderen leren omgaan met verschillen en het bevorderen van tolerantie en respect bij leerlingen en leerkrachten. Ook ouders worden erbij betrokken. Voorbeelden van scholen die elkaar ontmoeten, zijn een gymnasiumklas met een VMBO-klas of een reguliere basisschool met een school voor speciaal onderwijs. Leerlingen ontdekken vaak dat ze helemaal niet zo anders zijn dan andere kinderen. We hopen dat kinderen met een opener blik naar anderen kijken, leren omgaan met verschillen, meer respect hebben voor elkaar en toleranter zijn. Naast financiële steun voor uitvoering van het project, worden vooral expertise en enthousiasme bij de betrokkenen gezien als belangrijke randvoorwaarden voor het welslagen van School in de Wereld.”

Ellen Visser, Alleato

Inzetten van personen met een voorbeeldfunctie

Er zijn personen die als rolmodel kunnen dienen voor de doelgroep. Door deze personen deel te laten nemen aan het project, kunnen meer mensen enthousiast gemaakt worden. Gedacht kan worden aan sleutelfiguren van (allochtone) zelfhulporganisaties. Een ander voorbeeld van een rolmodelproject is Who's next (in het kader van Sportief IJsselveld). In dit project wordt een aantal jongeren als rolmodel neergezet. Deze jongeren bieden hun leeftijdsgenoten in de wijk sportactiviteiten aan in ruil voor iets dat zij graag willen.

BOS - Sportief IJsselveld

“Pulse probeert middelbare scholieren in IJsselveld aan het sporten te krijgen door het organiseren van de buurtsportbus, sportactiviteiten, voetbaltoernooien in voetbalkooien en allerlei sportcursussen. Vooral allochtone jongeren en dan met name meisjes, sporten minder dan autochtone jongeren. Uit ervaring blijkt dat het belangrijk is om samen te werken met buurtorganisaties en buurtvaders. Ook de ouders worden waar mogelijk actief betrokken. Men moet geduld hebben, klein beginnen en doorzettingsvermogen hebben. Het duurt enige tijd voordat resultaten zichtbaar worden. En omdat je met jongeren werkt, moet je ook flexibel zijn en op trends inspringen.”

Juliette Franssen, Pulse

Omgaan met taal

Belangrijk is dat mensen de Nederlandse taal in bepaalde mate beheersen. Zo worden de deelnemers van het project Gilde SamenSprak eerst gescreend of men voldoende Nederlands spreekt. Bij dit project wordt een vrijwilliger gekoppeld aan een anderstalige. Elke week praten zij een uur Nederlands in een informele sfeer en over door hen zelf gekozen onderwerpen.

Wanneer deelnemers de Nederlandse taal niet beheersen, worden zij doorverwezen naar een taalcur-sus voor men aan het project kan deelnemen. Om misverstanden te voorkomen, is het belangrijk dat mensen elkaar verstaan en met elkaar kunnen communiceren.

Ook kunt u ervoor kiezen om de doelgroep aan te spreken in de eigen taal. Dit kan door brochures en websites in meerdere talen aan te bieden en coaches aan te stellen die meerdere talen spreken.

Activiteiten

Het is belangrijk om de activiteiten die u organiseert aan te laten sluiten bij de wensen en behoeften van de deelnemers. Dit blijkt een voorwaarde voor een goede opkomst. Kennis over uw doelgroep speelt hierin een belangrijke rol. Door een multicultureel team op te richten, weet u beter wat de doelgroep doormaakt, ervaart en voelt. Ook inspelen op thema's die in alle culturen voorkomen, zoals kunst of eten, kan een diverse doelgroep aanspreken. Het project 'Ouders ontmoeten elkaar' gebruikt thema's zoals kunst, sport en koken.

Ouders ontmoeten elkaar

De basisschool als vanzelfsprekende ontmoetingsplek

“Op verschillende basisscholen in de provincie Utrecht wordt een fysieke (en op 1 school een virtuele) ontmoetingsplek gerealiseerd. Dit kan zijn in de vorm van een zitplek op het schoolplein met een mooie plataan of een ‘koffiehok’ in school waar ook ouderbijeenkomsten georganiseerd kunnen worden. Doel van het project is ouders te laten samenwerken en het vergroten van ouderbetrokkenheid en ouderparticipatie. De fysieke verandering, het realiseren van een ontmoetingsplek, is een middel om het uiteindelijke doel, participatie van de ouders, te bereiken. Succesfactoren die uit dit project voortkomen zijn onder meer: Kies een thema (bijvoorbeeld kunst, sport en koken) dat iedereen aanspreekt. Dan is het voor en door iedereen. De betrokken ouders medeverantwoordelijk maken en duidelijke, haalbare afspraken maken. Zo blijft men betrokken.”

Yvonne Schleyper, projectleider Stade Advies

Voldoende vrijwilligers

Wanneer u met vrijwilligers wilt gaan werken, kunt u samenwerking met lokale vrijwilligerscentrales en (allochtone) zelfhulporganisaties zoeken. Let er wel op dat de vrijwilligers voldoende getraind zijn in de taken die ze op zich nemen en kunnen omgaan met de doelgroep. Ook kunt u overwegen om stagiaires in te zetten.

Overige resultaten van het inventariserende onderzoek

Op basis van de 162 geïnventariseerde projecten kan verder worden geconcludeerd dat er in de provincie Utrecht op diverse aspecten van integratie en participatie projecten uitgevoerd worden. De projecten in de provincie Utrecht blijken zich voornamelijk te richten op het bevorderen van participatie van (wijk)bewoners en ontmoetingen in de wijk of in de stad, in de vorm van kook-, kunst- en sportprojec-

ten, dialoog en debat en festivals. Gezien de spreiding van de projecten over domeinen en doelgroepen lijkt het aanbod van integratie- en participatieprojecten vrij volledig.

De grotere gemeenten (met een groter aandeel allochtonen) bieden een groter en breder pakket van activiteiten gericht op integratie en participatie van allochtonen dan de kleinere gemeenten. De meeste gemeenten hebben het thema integratie hoog op de politieke agenda staan. Dit blijkt uit het aantal gemeenten dat integratie van etnische minderheden noemt in het collegeprogramma en ook uit het aantal gemeenten dat recent een beleidsnota hierover heeft opgesteld.

Effecten

Men spreekt met veel enthousiasme over de projecten, vooral als het project steeds beter begint te lopen en het steeds meer mensen aanspreekt. Op de vraag welke resultaten er met de projecten zijn gehaald, wordt doorgaans geantwoord in termen van prestaties, zoals uitgevoerde activiteiten of bepaalde producten. Het maatschappelijke effect is lastiger meetbaar. Met veel enthousiasme worden activiteiten bezocht, men ontmoet elkaar, eet, danst en drinkt. Of deze contacten duurzaam zijn, moet de toekomst uitwijzen.

Kennisdeling

Uit het onderzoek blijkt dat er al veel kennis aanwezig is bij lokale partijen in de provincie Utrecht. Gemeenten en instellingen kunnen terecht bij verschillende organisaties voor kennis en advies.

Op het gebied van integratie en participatie kan de provincie Utrecht veel meerwaarde bieden. Duidelijk is dat er bij de betrokken instellingen veel behoefte bestaat aan het delen van kennis met anderen. De bovenlokale en bovenregionale rol van de provincie Utrecht zal dan ook vooral van meerwaarde zijn in het bij elkaar brengen en uitwisselen van kennis en expertise. Daarom is een kennisdatabank (www.provincie-utrecht.nl/integratieprojecten) opgericht.

Tot slot

U hoeft niet opnieuw het wiel uit te vinden als u een nieuw project op het gebied van integratie en participatie opstart. Waar lopen andere gemeenten en maatschappelijke instellingen tegenaan en hoe worden problemen in andere projecten opgelost? Raak geïnformeerd en geïnspireerd. Kijk voor meer informatie en inspirerende cases op www.integratie.net of de hierna genoemde websites en publicaties. Bezoek ook eens www.provincie-utrecht.nl en kijk bij Sociale Agenda, integratie en participatie.

Websites

www.acbkenniscentrum.nl
www.alleato.nl
www.alloctonenraadbaarn.nl
www.amersfoort.nl
www.and-u.nl
www.bvcouwenhoven.nl
www.cumuluswelzijn.nl
www.delokaleeducatieveagenda.nl
www.dagvandedialoog.nl
www.dagvanrespect.nl
www.doen.nl
www.doenjadienstverlening.nl
www.duizendeneenkracht.nl
www.emancipatiweb.nl
www.fietsvriendinnen.nl
www.forum.nl/kix
www.gerritrietveldcollege.nl
www.gilde-samenspraak.nl
www.gorum.nl
www.idea.nl
www.ijsstelstein.nl
www.ijsw.nl
www.ikwordmaatje.nl
www.integratie.net
www.iskb.nl
www.kiemnet.nl
www.kleurrijkescholen.nl
www.mentorprojecten.nl
www.metwet.nl
www.minocw.nl
www.movisie.nl
www.nieuwegein.nl
www.onderwijsachterstanden.nl
www.oranjefonds.nl
www.portes.nl
www.projectenbanksportenbewegen.nl
www.provincie-utrecht.nl
www.publiek-politiek.nl
www.ramadanfestival.nl
www.respectvol-debilt.nl
www.ruimtevoorcontact.nl
www.socialecohesie.nl
www.schoolscool.nl
www.scp.nl
www.skantfonds.nl
www.stboeg.nl
www.steunpuntfiets.nl
www.steunpuntvrijwilligerswerk.info
www.swz.nl
www.twogetthere.nl
www.utrecht.nl
www.veenendaal.nl
www.veenendaalinbeweging.nl
www.verwey-jonker.nl
www.vm-n.nl
www.vsb.nl
www.voorleesexpress.nl
www.vrijwilligersveenendaal.nl
www.vrijwilligerswijzer-utrecht.nl
www.weerbaarheidutrecht.nl
www.zeist.nl
www.zorgwelzijn.nl

Publicaties

- Inventarisatie projecten op het gebied van Integratie & participatie, I&O Research mei 2009
- Betrekkelijke betrokkenheid, Studies in sociale cohesie, Sociaal en Cultureel Planbureau, Den Haag, december 2008
- Nieuwsbrief Ijsselstein-Noord, mei 2008
- Convenant: Duizend en één kracht; vrouwen en vrijwillige inzet, Den Haag, maart 2007,
- De intermediair als bruggenbouwer, Forum, 2000
- De waarde van interetnisch contact: Een onderzoek over initiatieven en beleidsprojecten om interetnisch contact te bevorderen, Erik Snel, Universiteit Twente en Nanne Boonstra, Verwey-Jonker Instituut, Enschede/Utrecht, oktober 2005.
- De waarde van interetnisch contact: Een onderzoek over initiatieven en beleidsprojecten om interetnisch contact te bevorderen, Erik Snel, Universiteit Twente en Nanne Boonstra, Verwey-Jonker Instituut, Enschede/Utrecht, oktober 2005
- Dossier empowerment: Empowermentmethoden bij allochtone jongeren, Forum, 2004
- Eenheid, verscheidenheid en binding. Over concentratie en integratie van minderheden in Nederland. Raad voor Maatschappelijke Ontwikkeling, 2005
- Evaluatie projecten subsidieregeling Emancipatieprojecten, ECORYS, 18 april 2008
- Handboek Inburgering en Participatie, Frontoffice Inburgering, 2004
- Handleiding Vrouwen burgeren voort, van inburgering naar participatie, Alleato, 2007
- Handreiking allochtone vrouwen en arbeid, In opdracht van het Ministerie van SZW, Ernst & Young Advisory, Den Haag, januari 2008
- Handreiking Interetnische Contacten, Karen Beelaar, Forum 2007
- Handreiking Stimuleringsprojecten Allochtone Groepen, in opdracht van Ministerie van SZW, Forum, Utrecht, juli 2003
- Het handboek voor interculturele ontmoetingen Methodiek 'De ladder van ontmoeting' en
- Inburgeren met een mentor, Handleiding mentorprojecten voor inburgeraars, Movisie (2008), Reijn, I en I. Glissenaar. 'Vriendschap op maat; Georganiseerde support door maatjes en buddy's'. Utrecht: Uitgeverij SWP
- Inburgeren met een mentor: Handleiding mentorprojecten voor inburgeraars, Movisie, 2008
- Interventies voor integratie Het tegengaan van etnische concentratie en bevorderen van interetnisch contact, Mérove Gijsberts en Jaco Dagevos (red.), Soc. en Cultureel Planbureau, Den Haag, juli 2007
- Jaarrapport integratie 2005, CPS, WODC en CBS
- Jaarrapport integratie 2008, CPS, WODC en CBS
- Jeugd met een boodschap: Handleiding peermethode voor preventieactiviteiten met allochtone jongeren, Forum, 2003
- Jongeren doen mee, Een praktische handreiking voor gemeenten, Forum, Utrecht, december 2006
- Kernbeleid integratie, handreiking voor gemeenten SGBO, 2005
- Niet alle wegen leiden naar Rome, inventarisatie van voorbeeldprojecten t.b.v. Marokkaans-Nederlandse jongeren, Forum, 2004
- Niet langer met de ruggen naar elkaar, Een advies over verbinden, Advies 37, Den Haag, oktober 2005
- Niet langer met de ruggen tegen elkaar, Een advies over verbinden, Advies 37, Den Haag, oktober 2005.
- Onderzoek Integratiebeleid Bruggen bouwen, Kamerstukken II 2003/04, 28 689, nr. 8
- Participatie-Jongeren doen mee. Een praktische handleiding van gemeenten, Forum, 2006
- Quickscan: Ontmoetingsactiviteiten: wat werkt? Gemeente Utrecht, 2007
- Rapportage etnische minderheden Kamerstukken II 2003-2004, 29 203, nr. 2 en begeleidende brief Integratiebeleid Nieuwe Stijl
- Samen leven, leren, werken, provincie Utrecht, maart 2008
- Samen leven? Samen spreken! Gilde Samenspraak
- Samen maken we Utrecht socialer, provincie Utrecht, mei 2008.
- Terug naar de basis: Mogelijkheden voor het verbeteren van de communicatie tussen leerkrachten en allochtone ouders in het primaire onderwijs, Marijke Booijink, Universiteit Leiden 2007.